

Factsheet

Arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2023

Inleiding

Arbeidsuitbuiting is een vorm van mensenhandel. Dit is een misdrijf tegen de persoonlijke vrijheid en maakt inbreuk op fundamentele mensenrechten. Bij arbeidsuitbuiting wordt een persoon gedwongen om onder zeer slechte omstandigheden en arbeidsvoorwaarden arbeid of diensten te verrichten. Naast arbeidsuitbuiting in strafrechtelijke zin, bestaan er arbeidssituaties die tegen arbeidsuitbuiting aan schuren, waarbij sprake is van ernstige misstanden en zeer slecht werkgeverschap. De Nederlandse Arbeidsinspectie (hierna Arbeidsinspectie) spreekt dan van 'ernstige benadeling'. Met dit begrip geeft de Arbeidsinspectie vorm aan de bestuursrechtelijke aanpak van deze misstanden.

De Arbeidsinspectie heeft een belangrijke rol in de opsporing en bestrijding van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling. Zij maakt daarvoor gebruik van een integrale benadering, met de inzet van het bestuurs- en strafrecht. Er is een groot aantal gradaties in de ernst van de inbreuk op de Nederlandse wet- en regelgeving. Deze gradaties liggen op een continuüm, met aan de ene kant een enkele overtreding van een arbeidswet en aan de andere kant arbeidsuitbuiting in de vorm van mensenhandel (artikel 273f Wetboek van Strafrecht). Naarmate de ernst van de misstanden toeneemt, worden er door de Arbeidsinspectie (waar nodig in samenwerking met handhavingpartners uit binnen- en buitenland) meer handhavinginstrumenten ingezet om de situatie te stoppen en betrokken werknemers bescherming te bieden.¹

Deze factsheet verbetert de kennis- en informatiepositie ten aanzien van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling in Nederland en draagt hiermee bij aan het doel van de Arbeidsinspectie om arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling te bestrijden. In navolging van de '[Monitor arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2020-2021](#)' en de '[Factsheet arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling 2022](#)', presenteert de Arbeidsinspectie in deze factsheet de kerncijfers van 2023 op basis van meldingen, aangiften en afgeronde straf- en bestuursrechtelijke onderzoeken uit 2023.

Gegevensbronnen

De kerncijfers zijn gebaseerd op jaarcijfers vanuit drie typen bronnen over arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling over het jaar 2023:

- Het eerste type betreft binnengekomen meldingen van mogelijke arbeidsuitbuiting of mogelijke ernstige benadeling. Hier gaat het om (de inhoud van) meldingen die de Arbeidsinspectie in 2023 heeft ontvangen.
- Het tweede type betreft aangiften van arbeidsuitbuiting. Het gaat om aangiften die in 2023 zijn opgenomen.
- Het derde type betreft afgeronde strafrechtelijke onderzoeken arbeidsuitbuiting en afgeronde bestuursrechtelijke onderzoeken ernstige benadeling. Het gaat om onderzoeken die in 2023 zijn afgerond. Hoewel het bestrijden van arbeidsuitbuiting behoort tot de taken van de Arbeidsinspectie, komt het voor dat er strafrechtelijke onderzoeken naar arbeidsuitbuiting worden afgesloten door de Nationale Politie. Zodoende worden jaarlijks ook data bij de Nationale Politie uitgevraagd, om een zo volledig mogelijk beeld van de problematiek te schetsen.

Door de complexiteit van het onderzoeken van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling is er sprake van een doorlooptijd waardoor de inhoud uit de gegevensbronnen uit 2023 niet een-op-een aan elkaar te relateren zijn. De meldingen die genoemd worden in de jaarcijfers in deze factsheet zijn niet dezelfde als waarover de in die periode afgeronde onderzoeken gaan. Meldingen die eind 2023 zijn gedaan, kunnen bijvoorbeeld tot aangifte en onderzoek leiden in 2024 en eventueel in 2024 worden afgerond.

Terminologie

Bij aangiften en door de Arbeidsinspectie afgeronde strafrechtelijke onderzoeken is dader- en slachtofferschap nog niet vastgesteld door de rechter. Pas als de rechter bewezen heeft verklaard dat het strafbare feit is gepleegd, kan er formeel gesproken worden van dader- en slachtofferschap. Voor de leesbaarheid is in deze factsheet gekozen om te spreken over slachtoffers en daders, waar het in werkelijkheid in juridische zin gaat om vermoedelijke slachtoffers en verdachten of vermoedelijke daders.

Bij ernstige benadeling zijn werkgevers en werkenden betrokken. De terminologie is anders dan in het strafrecht; we kunnen hier niet spreken van verdachten of mogelijke slachtoffers. In strikte zin geldt dat de term ernstig benadeelde alleen kan worden gebruikt in het geval ernstige benadeling is aangetoond. Dit is het geval na afronding van een handhavingstraject waarin de ernstige benadeling is vastgesteld of waar dit zo nodig na bezwaar en beroep door een rechter is bevestigd. Als ernstige benadeling nog niet aangetoond is, spreken we van een vermoedelijk ernstig benadeelde.

¹ Nadere toelichting op het werkproces van de Arbeidsinspectie is beschreven in de [Rapportage Inspectie SZW: kostenvoordelen en arbeidsuitbuiting | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#).

Meldingen

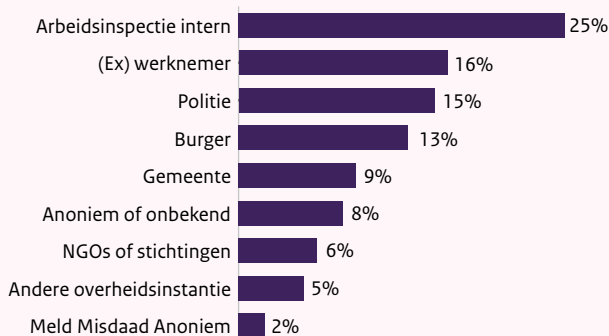
Personen of organisaties kunnen gebeurtenissen, geconstateerde waarnemingen, feiten of vermoedens van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling melden bij de Arbeidsinspectie. Na ontvangst en registratie van een melding, beoordeelt de Arbeidsinspectie deze op basis van de inhoud. Hoewel meldingen nog ongeverifieerde informatie bevatten en niet altijd uitsluitel bieden over of er daadwerkelijk sprake is van arbeidsuitbuiting of ernstige benadeling, geven ze wel een indicatie van de inhoud en omvang.

Aantal meldingen

In 2023 zijn **60** meldingen over mogelijke arbeidsuitbuiting en **225** meldingen over mogelijke ernstige benadeling binnengekomen.

Melders

Meldingen arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling per type melder.

Nationaliteit

In totaal zijn in de meldingen 50 verschillende nationaliteiten genoemd.*

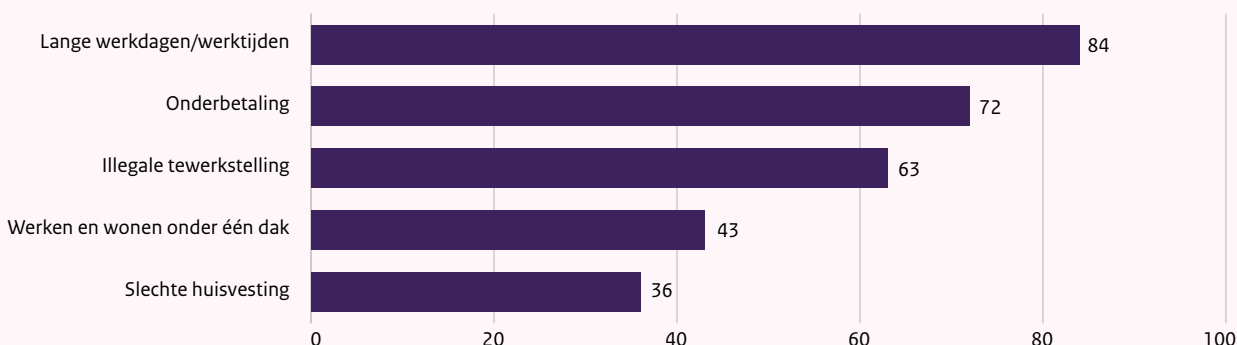
De vijf meest genoemde nationaliteiten in de meldingen van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling zijn**:

Oekraïens, Roemeens, Pools, Turks, Indiaas

Inhoud meldingen

De meest voorkomende elementen*** van de werkwijze van verdachten/werkgevers in meldingen over arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling:

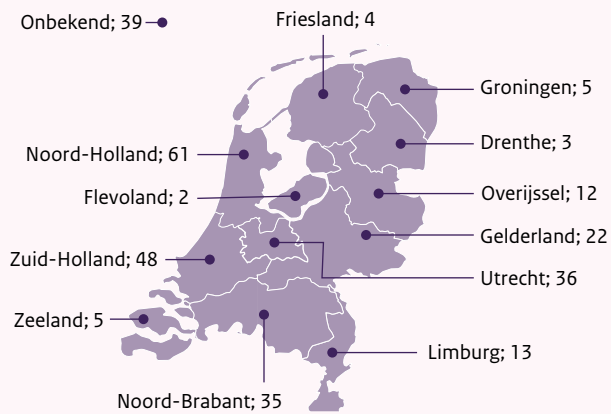
* Per melding kunnen er meerdere nationaliteiten voorkomen.

** Bij 36% van de meldingen is de genoemde nationaliteit onbekend.

*** Meldingen arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling zijn gescoord op de aanwezigheid van modus-operandi (MO) elementen. Deze MO-elementen hebben betrekking op de werkwijze van de verdachten/werkgevers. Eén melding kan meerdere elementen bevatten.

Geografische spreiding

De geografische spreiding van de meldingen arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling die in 2023 binnenkwamen. Het betreft hier de locatie van de werkzaamheden waarover gemeld wordt.

Sectoren

Top drie meest voorkomende sectoren vanuit de meldingen arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling*:

Zakelijke dienstverlening
(20%)**

Horeca
(18%)

Bouwnijverheid
(14%)

* Voor 12% van de meldingen geldt dat de sector onbekend is.

** De brongegevens over de zakelijke dienstverlening betreffen voornamelijk de uitzend- en schoonmaaksector. Voor een volledig overzicht, zie zakelijke dienstverlening (cbs.nl).

Aangiften arbeidsuitbuiting

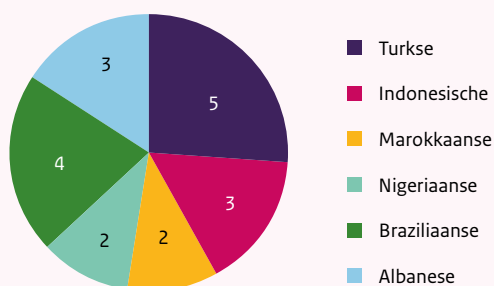
Als een melding arbeidsuitbuiting zicht geeft op één of meerdere te benaderen mogelijke slachtoffers van arbeidsuitbuiting, voeren gecertificeerde rechercheurs mensenhandel een intakegesprek met de mogelijke slachtoffers om te beoordelen of sprake is van de geringste aanwijzing van slachtofferschap van mensenhandel. Indien er sprake is van de geringste aanwijzing, wordt het slachtoffer op grond van de zogenoemde B8/3-regeling* drie maanden bedenktijd met voorzieningen aangeboden. Het slachtoffer krijgt dan de gelegenheid tot rust te komen en na te denken over het wel of niet doen van aangifte of meewerken aan het strafrechtelijk onderzoek. Het komt voor dat rechercheurs de geringste aanwijzing van mensenhandel vaststellen en het mogelijke slachtoffer de bedenktijd aanbieden, maar het mogelijke slachtoffer hier geen gebruik van maakt en/of afziet van het doen van aangifte.

Aantal aangiften mensenhandel

In 2023 zijn er 47 intakegesprekken** gevoerd met mogelijke slachtoffers. Na het vaststellen van de geringste aanwijzing hebben in 2023 in totaal 28 slachtoffers aangifte gedaan.

Aangiften

De nationaliteit van personen die in 2023 aangifte deden (die vaker dan éénmaal voorkwamen):

Sectoren

Top drie meest voorkomende sectoren vanuit de aangiften:***

Groot- en detailhandel
(7 aangiften)

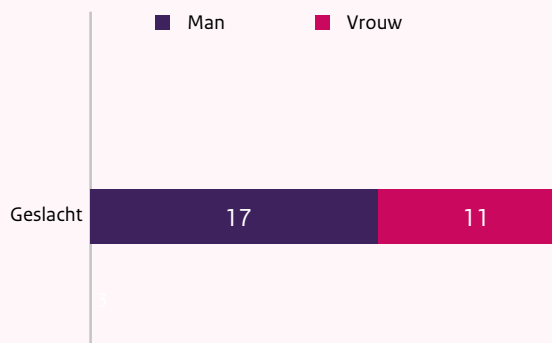
Bouwnijverheid
(5 aangiften)

Transport
(4 aangiften)

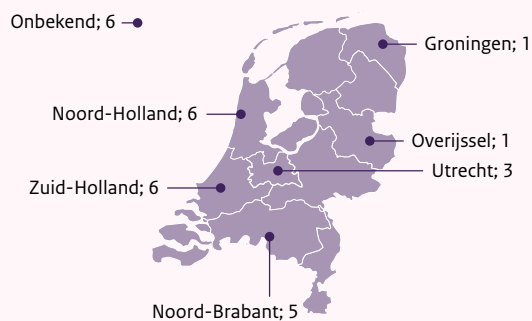
Geslacht

Het geslacht van personen die in 2023 aangifte deden:

Geografische spreiding

De geografische spreiding van de aangiften die in 2023 werden opgenomen. Het betreft hier de locatie van de werkzaamheden waarover gemeld wordt.

* Aanwijzing i.d.z.v. art. 130 lid 6 Wet RO, 4.1. Rechmatig verblijf (paragraaf B8/3 Vc Modern Migratiebeleid):

<https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/aanwijzingen/opsporing---politie/aanwijzing-mensenhandel-2022a002>

** Het aantal intakes wijkt af van het aantal intakes in het Jaarverslag van de Arbeidsinspectie in verband met vertraging in de registratie.

*** Bij 2 aangiften is de sector onbekend.

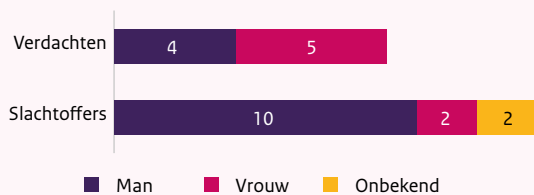
Onderzoeken

De melding en/of aangifte kunnen leiden tot het redelijke vermoeden dat een persoon – de verdachte – zich schuldig maakt aan arbeidsuitbuiting (artikel 273f Wetboek van Strafrecht). Deze verdenking wordt nader onderzocht in een strafrechtelijk onderzoek. Indien meldingen over ernstige benadeling gaan worden deze bestuursrechtelijk onderzocht.

Het komt voor dat een melding geen informatie bevat aan de hand waarvan een mogelijk slachtoffer kan worden benaderd, een aangifte te weinig opsporingsindicaties bevat of het blijkt te gaan om een ander strafbaar feit dan mensenhandel. Daarnaast kan het zijn dat een strafrechtelijk onderzoek overgaat in een bestuursrechtelijk onderzoek, en vice versa. Wanneer gedurende het opsporingsonderzoek het Openbaar Ministerie besluit het onderzoek naar mensenhandel te stoppen, kan deze melding of het onderzoek bestuursrechtelijk worden opgepakt. Wanneer gedurende een bestuursrechtelijk onderzoek blijkt dat er voldoende indicaties zijn van arbeidsuitbuiting, worden deze onderzoeken strafrechtelijk onderzocht.

Onderzoeken arbeidsuitbuiting

In 2023 zijn **6** strafrechtelijke onderzoeken afgerond waarbij arbeidsuitbuiting is geconstateerd.* In totaal waren er **14** slachtoffers en **9** verdachten betrokken. Gezien de kleine aantallen worden op het geslacht na geen aanvullende kenmerken van de slachtoffers en verdachten weergegeven.

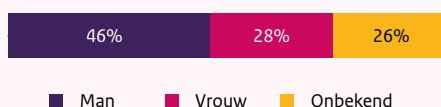

Onderzoeken ernstige benadeling

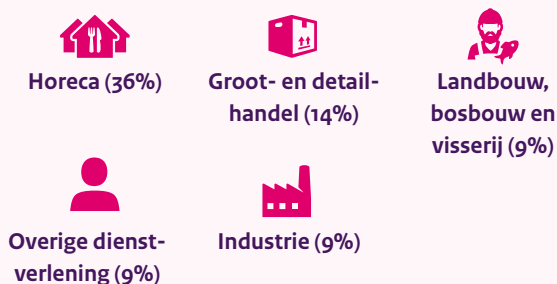
In 2023 zijn er **38** onderzoeken afgesloten waarbij ernstige benadeling is geconstateerd.

Werkgevers

In de in 2023 afgesloten onderzoeken zijn er **50** personen in een werkgeverspositie** van **44** vestigingen die hun werknemers ernstig benadeeld hebben.

De sectoren waarin de meeste werkgevers actief waren zijn:***

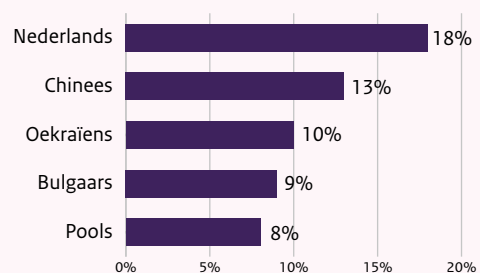

Ernstig benadeelden

In de in 2023 afgesloten onderzoeken zijn **182** werknemers ernstig benadeeld. ***

De vijf meest voorkomende nationaliteiten van ernstig benadeelden zijn:

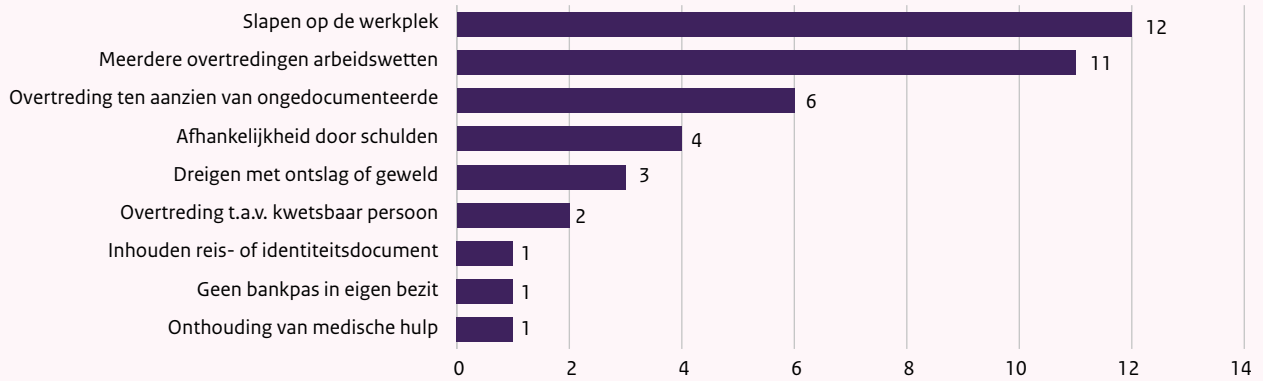
* 5 onderzoeken zijn afgerond door de Arbeidsinspectie, 1 onderzoek is afgerond door de Nationale Politie.

** Indien het aantal personen in een zaak onbekend was, is één persoon genoteerd. Het is mogelijk dat het daadwerkelijke aantal personen hoger ligt.

*** Voor drie onderzoeken ernstige benadeling zijn er geen gegevens beschikbaar over het aantal werknemers, hun eigenschappen en de sector.

Indicatoren

Onderzoeken ernstige benadeling bevatten verschillende indicatoren.****

**** Voor vijf zaken ernstige benadeling zijn er geen gegevens beschikbaar over de aanwezigheid van indicatoren. Bij aanwezigheid van sommige indicatoren (zoals o.a. slapen op de werkplek) in onderzoeken ernstige benadeling stemmen toezichtsinspecteurs af met rechercheurs van de Directie Opsporing of een zaak al dan niet moet worden behandeld als een mogelijke zaak arbeidsuitbuiting in plaats van ernstige benadeling.